

Sygn. akt II KK 343/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Rafał Malarski

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej del. do Prokuratury Krajowej
Bożeny Góreckiej,

w sprawie **K. G.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 25 maja 2021 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 4 marca 2019 r., sygn. akt VI Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 11 grudnia 2017 r., sygn. akt III K (...),

**1/ uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. w
postępowaniu odwoławczym,**

**2/ zarządza zwrot opłaty od kasacji wniesionej przez
skazanego.**

UZASADNIENIE

K.G. wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 11 grudnia 2017r. w sprawie III K (...) został uznany za winnego tego, że:

1. W dniu 18 marca 2014 roku w W. przy ul. (...) wspólnie i w porozumieniu z K. G., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził P. P. prowadzącego działalność gospodarczą o nazwie E., do niekorzystnego rozporządzania mieniem w postaci pojazdu marki F.(...) o numerze rejestracyjnym (...) i numerze VIN (...) o wartości 35000 złotych w ten sposób, że przedstawili P. P. jako autentyczne, podrobione potwierdzenie wykonania przelewu na kwotę 35000 złotych za przedmiotowy samochód na konto firmowe E. P.P., przy czym przelew ten nie został zrealizowany ani zaksięgowany na koncie firmy E. P.P. wskutek czego P.P. wydał pojazd K.G. i J.L., czym wprowadzili P. P. w błąd co do uregulowania zapłaty,

tj. czynu z art. 286 §1 k.k.

2. W dniu 18 marca 2014 roku w W. przy ul. (...) wspólnie i w porozumieniu z K. G., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził P.P. prowadzącego działalność gospodarczą o nazwie E., do niekorzystnego rozporządzania mieniem w postaci pojazdu marki F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) i numerze VIN (...) o wartości 24700 złotych, w ten sposób, że wprowadzili P. P. w błąd co do zamiaru zapłaty i w ten sposób uzyskali dokumenty w/wym., pojazdu w postaci dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu oraz faktury VAT potwierdzającej zakup tego samochodu, a następnie sprzedali pojazd M. J. za kwotę 25800zł, a uzyskane środki podzielili między sobą,

tj. czynu z art. 286 §1 k.k.

3. W dniu 18 marca 2014 roku w W. przy ul. (...) wspólnie i w porozumieniu z K. G., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził P. P. prowadzącego działalność gospodarczą o nazwie E., do niekorzystnego rozporządzania mieniem w postaci pojazdu marki S. (...) o numerze rejestracyjnym (...) i numerze VIN (...) o wartości 34000 złotych, w ten sposób, że wprowadzili P. P. w błąd co do zamiaru zapłaty i w ten sposób uzyskali dokumenty w/wym. pojazdu w postaci dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu oraz faktury VAT

potwierdzającej zakup tego samochodu, a następnie sprzedali pojazd Zakładowi Usług Remontowo-Budowlanych „I.” Z.G. za kwotę 36000zł, a uzyskane środki podzielili między sobą,

tj. czynu z art. 286 §1 k.k.

4. W dniu 12 marca 2014 roku w E. wspólnie i w porozumieniu z K. G., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził M.J. do niekorzystnego rozporządzania mieniem w postaci zawarcia umowy kredytu nr (...) z (...) Bank Spółka Akcyjna na zakup pojazdu F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) i numerze VIN (...) na podstawie której (...) Bank przełał na rzecz firmy A. Sp. z o.o. kwotę wynikającą z faktury nr (...) w kwocie brutto 25800 złotych, wprowadzając go w błąd co do stanu prawnego sprzedawanego pojazdu, bowiem nie uregulował zapłaty za pojazd wobec P. P.,

tj. czynu z art. 286 §1 k.k.

5. W dniu 19 marca 2014 roku w W. wspólnie i w porozumieniu z K. G., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził Zakład Usług Remontowo - Budowlanych Z. G. do niekorzystnego rozporządzania mieniem w postaci zawarcia umowy kredytu nr (...) z (...) Bank Spółka Akcyjna na zakup pojazdu S. (...) o numerze rejestracyjnym (...) i numerze VIN (...) na podstawie której (...) Bank przełał na rzecz firmy A. Sp. z o.o. kwotę wynikającą z faktury nr (...) w kwocie brutto 36000 złotych, wprowadzając go w błąd co do stanu prawnego sprzedawanego pojazdu, bowiem nie uregulował zapłaty za pojazd wobec P. P.,

tj. czynu z art. 286 §1 k.k.

6. W dniu 4 marca 2014 roku w W. wspólnie i w porozumieniu z K.G., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził I. K. do niekorzystnego rozporządzania mieniem w postaci zawarcia umowy kredytu nr (...) z Bankiem(...) na zakup pojazdu F.(...) o numerze rejestracyjnym (...) i VIN (...) na podstawie której Bank (...) przełał na rzecz firmy A. Sp. z o.o. kwotę wynikającą z faktury nr (...) w kwocie brutto 40000 złotych, wprowadzając go w błąd co do stanu prawnego sprzedawanego pojazdu, bowiem nie uregulował zapłaty za pojazd wobec P. P.,

tj. czynu z art. 286 § 1 k.k.

Za tak opisane i zakwalifikowane czyny przy ustaleniu, że czyny z pkt 2 i 3 stanowiły usiłowanie popełnienia opisanego tam czynu i wyczerpują znamiona art.

13§1 k.k. w zw. z art. 286§1 k.k. wymierzono oskarżonemu kary po jednym roku pozbawienia wolności za każdy z nich. Kary te objęto karą łączną 4 lat pozbawienia wolności. Natomiast na podstawie art. 46§1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody poprzez:

- zapłatę kwoty 30 000 zł z ustawowymi odsetkami na rzecz M. J.;
- zapłatę kwoty 35 000 zł z ustawowymi odsetkami na rzecz P. P.;
- zapłatę kwoty 36 000 zł z ustawowymi odsetkami na rzecz Z.G.;
- zapłatę kwoty 40 000 zł z ustawowymi odsetkami na rzecz I. K.

Wyrok ten zaskarżony został apelacją obrońcy oskarżonego, w której podniesiono zarzuty:

1. obraży prawa materialnego - art. 286 § 1 k.k. polegającej na przyjęciu, że M. J., Z. G. oraz I. K. zostali doprowadzeni do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, polegającym na „braku możliwości nabycia własności pojazdów”, podczas gdy w oparciu o ustalony stan faktyczny, pokrzywdzeni nabyli prawo własności pojazdów od spółki A. sp. z o.o. - kolejno F. (...), S. (...) oraz F. (...) - albowiem zawarli umowy sprzedaży z A. (będącej w tamtym czasie właścicielem pojazdów), zapłacili cenę, uzyskali od A. komplet dokumentów i zarejestrowali oni przedmiotowe pojazdy na swoje osoby, a późniejsze odstąpienie P.P. od umów sprzedaży z A. było nieskuteczne z uwagi na wyzbycie się przez A. przedmiotowych pojazdów przed dniem odstąpienia od umów, w związku z czym niewydanie pojazdów M. J. i Z. G. przez P. P. nie znajduje jakichkolwiek podstaw prawnych, przy czym I. K. odebrał nabyty pojazd od A. bezpośrednio po zawarciu umowy, co w konsekwencji prowadzić winno do wniosku, że czyny zarzucane oskarżonemu w pkt 4-6 nie wypełniają znamion występku z art. 286 § 1 k.k., albowiem pokrzywdzeni nie zostali doprowadzeni do niekorzystnego rozporządzenia mieniem;

2. rażącej niewspółmierność kary.

Wskazując na powyższe obrona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę kar jednostkowych orzeczonych wobec oskarżonego za czyny z pkt 1-3 na kary łagodniejszego wymiaru; uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów z pkt 4-6 i orzeczenie wobec oskarżonego kary łącznej w wymiarze nieprzekraczającym 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym

zawieszeniem jej wykonania na przyjęty przez sąd odwoławczy okres próby.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 4 marca 2019r. w sprawie VI Ka (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. ustalił, że czynami z punktów 4, 5 i 6 oskarżony doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mienia P.P. i czyny te zakwalifikował z art. 286 § 1 k.k.;
2. rozwiązał orzeczoną karę łączną pozbawienia wolności;
3. na podstawie art. 286§1 k.k. za czyny opisane w punktach 4, 5 i 6 wymierzył K. G. kary po roku pozbawienia wolności;
4. na podstawie art.85§1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. za czyn z punktów od 1 do 6 orzekł karę łączną 4 lat pozbawienia wolności;
5. uchylił rozstrzygnięcie oparte o art. 46§1 k.k. w odniesieniu do zapłaty 30.000 zł na rzecz M. J., kwoty 36.000 zł na rzecz Z. G. i kwoty 40.000 zł na rzecz I. K. i kwoty te zasądził na rzecz P.P.;
6. z opisów czynów z punktów od 1 do 6 wyeliminował sformułowanie „wspólnie i w porozumieniu z K. G.”

W pozostałej części zaskarżonej wyrok utrzymano w mocy.

Kasację od tego wyroku złożył obrońca skazanego podnosząc w niej zarzuty:

1. rażącego naruszenie przepisów k.p.k. to jest art:

a) art. 433§1 k.p.k. w związku z art 434§1 k.p.k. i art 332§1 pkt 2 i 4 k.p.k. poprzez rozpoznanie sprawy poza granicami zaskarżenia, dokonane z naruszeniem zasady reformationis in peius, w ten sposób, że na skutek rozpoznania apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść oskarżonego, Sąd Okręgowy dokonał zmiany opisu czynów 4,5 i 6 aktu oskarżenia na jego niekorzyść, wpisując z naruszeniem przytoczonych wyżej przepisów, dane innego pokrzywdzonego niż zostało to określone w akcie oskarżenia,

b) art. 433§2 k.p.k. poprzez jego nie zastosowanie i nie rozpoznanie wszystkich wniosków i zarzutów, zawartych w apelacji wniesionych od wyroku Sądu Rejonowego,

c) art 457§3 k.p.k. poprzez zaniechanie wyjaśnienia w uzasadnieniu orzeczenia Sadu II instancji, przyczyn nie uwzględnienia zarzutów sformułowanych w apelacji;

2. naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest:

a) art 286§1 k.k. poprzez błędne zastosowanie tego przepisu do wadliwie skonstruowanego opisu czynów zarzuconych oskarżonemu w pkt 4 – 6 aktu oskarżenia, polegające na nie wskazaniu w sposób zgodny wszystkich znamion przestępstwa opisanego w art 286§1 k.k., co skutkowało niezasadnym uznaniem oskarżonego za winnego popełnienia zarzuconych czynów,

b) art 91§1 k.k. poprzez jego nie zastosowanie w niniejszej sprawie, pomimo ustalenia, że czyny przypisane oskarżonemu w pkt 1 - 3 aktu oskarżenia zostały dokonane w krótkich odstępach czasu i z wykorzystaniem tej samej sposobności, co skutkowało orzeczeniem wobec oskarżonego rażąco surowej kary pozbawienia wolności

c) art. 46§1 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie wyrażające się zasądzeniem od oskarżonego w punkcie 5 wyroku na rzecz P.P. tytułem obowiązku naprawienia szkód wyrządzonych przestępstwami popełnionymi na jego szkodę kwoty łącznej 106 000 złotych, obejmującej kwoty: 30 000 złotych, 36 000 złotych i 40 000 złotych (w miejsce zasądzonych uprzednio od niego wyrokiem Sądu I instancji kwot odszkodowania na rzecz M.J., Z. G. i I.K.) - co w konsekwencji doprowadziło to tego, iż łączna kwota odszkodowania zasądzzonego na rzecz pokrzywdzonego P. P. w wysokości 141 000 złotych (obejmująca kwotę 106 000 złotych zasądzoną w wyroku Sądu II instancji oraz kwotę 35 000 złotych zasądzoną na jego rzecz w punkcie IV wyroku Sądu I instancji) przewyższa łączną rzeczywistą wysokość szkody w mieniu pokrzywdzonego stanowiącej ekwiwalent ceny transakcyjnej samochodów sprzedanych przez pokrzywdzonego oskarżonemu obejmującej: kwotę 35000 złotych stanowiącą cenę sprzedaży samochodu marki F.(...) nr VIN (...), kwotę 24 700 złotych stanowiącą cenę sprzedaży samochodu Ford Focus nr VIN (...) oraz kwotę 34 000 złotych stanowiącą cenę sprzedaży samochodu marki Skoda Octavia, nr VIN (...).

3. rażącej niewspółmierności kar jednostkowych i kary łącznej orzeczonych wobec oskarżonego.

Podnosząc wyżej wskazane zarzuty, obrona wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. oraz Sądu Rejonowego w W. i w konsekwencji przekazanie sprawy Sądowi I instancji celem ponownego

rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest częściowo zasadna, dotyczy to zarzutów postawionych w pkt 2 b i c kasacji. Rozpoznanie części zarzutów – z pkt 1.b i 2.a – byłoby, wobec treści rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, przedwczesne. Zarzut 1.a stracił swą aktualność, zaś zarzuty 1.c i 3 są niedopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym wobec treści art. 523§1 k.p.k. i 537a k.p.k.

Bezsprzecznie ma rację skarżący, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa materialnego – art. 91§1 k.k. i 46§1 k.k. Problem jednak wynikający z przyjętej przez Sąd Odwoławczy konstrukcji przypisanych skazanemu czynów jest dalej idący niż dostrzegł to skarżący i nie ogranicza się jedynie do niezastosowania konstrukcji ciągu przestępstw z art. 91 k.k.

Sąd Okręgowy podjął niewątpliwie próbę naprawienia wad wyroku Sądu I instancji, którego rozstrzygnięcie jest co najmniej niestaranne w zakresie wskazania osoby współdziałającej w dokonaniu zarzuconych przestępstw, ustalenia osób pokrzywdzonych działaniem oskarżonego, czy zasądzenia obowiązku naprawienia szkody. Owa próba skutkowała jednak wydaniem przez Sąd Odwoławczy wyroku równie niestaranego, chaotycznego i dodatkowo mnożącego wady konstrukcyjne przypisanych czynów.

Jak wskazano to już powyżej bezdyskusyjnie oba Sądy rozstrzygające niniejszą sprawę wydały swoje wyroki z obrazą art. 91§1 k.k. Jak przyjęły bowiem te Sądy, skazany popełnił w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, sześć przestępstw, zanim zapadł wyrok, co do któregośkolwiek z tych przestępstw. W konsekwencji zatem należało przyjąć, że stanowią one ciąg przestępstw i orzec za nie jedną karę – art. 91§1 k.k.

Instytucja ciągu przestępstw jest instytucją prawa materialnego, której stosowanie przez sądy jest obligatoryjne.

W konsekwencji doszło do rażącej obrazę prawa materialnego mającego oczywisty wpływ na treść skarżonego wyrok poprzez wymierzenie 6 kar jednostkowych i objęcie ich karą łączną zamiast wymierzenia jednej kary na

zasadach określonych w art. 91§1 k.k.

Już samo powyższe skutkować musiało uchYLENIEM zaskarżonego wyroku.

Rzecz jednak w tym, że powyższe nie wyczerpuje całości problemów wynikających ze zmian dokonanych w orzeczeniu Sądu Okręgowego.

Sąd ten dokonał słusznej zmiany opisu przypisanych czynów poprzez wskazanie, że wszystkimi nimi pokrzywdzona została ta sama osoba – P. P. Nie dostrzegł już jednak tego, że trzy spośród tych czynów miały być popełnione jednego dnia, a wszystkie (6) na przestrzeni 15 dni.

Niewątpliwie zatem wszystkie te zachowania podjęte zostały w krótkich odstępach czasu, ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego zdają się wskazywać, że w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, a dodatkowo skierowano je przeciwko temu samemu pokrzywdzonemu.

Żaden z Sądów, a w szczególności Sąd Odwoławczy – w świetle dokonanych przez siebie zmian wyroku – nie wskazał dlaczego nie rozważył nawet przesłanek przyjęcia konstrukcji czynu ciągłego z art. 12 k.k. do przypisanych skazanemu zachowań.

Dodatkowo rzecz całą komplikuje stwierdzenie zawarte na k. 2 bardzo lakonicznego uzasadnienia wyroku Sądu Odwoławczego, z którego wynika, że w jego ocenie „trzy ostatnie czyny nie różniły się, co do swojego mechanizmu od pozostałych trzech z pkt 1,2,3 (...) było to **jedno zdarzenie historyczne**” (podkreślenie SN). Pomimo takiego stwierdzenia Sąd ten nie zmienił konstrukcji przypisanych skazanemu przestępstw, co ocenić należy jako zachowanie wewnętrznie sprzeczne, a z pewnością niekonsekwentne.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Odwoławczy winien w omawianej materii zająć jednoznaczne, logiczne stanowisko, które należycie uzasadni (o ile będzie sporządzał taki dokument). Z pewnością w sposób nie budzący wątpliwości Sąd ten powinien wskazać, czy w jego ocenie skazany dopuścił się 6 przestępstw, czy też jednego ciągu składającego się sześciu przestępstw, czy jednego czynu ciągłego, czy w końcu jeszcze innej liczby odrębnych przestępstw. Każde z tych rozstrzygnięć będzie miało ważki wpływ na treść zapadłego w sprawie wyroku i w odmienny sposób określi zakres odpowiedzialności oskarżonego.

Z całą pewnością zasadny jest też zarzut obrazy art. 46§1 k.k. Nie ulega

wątpliwości, że łączna kwota spowodowanej przypisanymi zachowaniami szkody sprowadza się do ustalenia wartości trzech pojazdów będących przedmiotami zarzuconych przestępstw: F. (...), S. (...) i F.M. Jak wynika to z opisu zarzuconych czynów, łączna wartość tych pojazdów wynosiła 96.800 zł jeżeli ustalać ją w oparciu opis czynów zarzuconych w pkt 1-3 aktu oskarżenia lub 101.800 (jeżeli przyjąć wartość z pkt 4-6). Tymczasem Sądy obu instancji zobowiązały skazanego do naprawienia szkody w rozmiarze 141 000 zł (początkowo na rzecz 4 pokrzywdzonych, a następnie jedynie na rzecz P. P.). I to uchybienie musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku w omawianej części.

W wyniku zaistniałej sytuacji uchyleniu musiał ulec cały wyrok Sądu Odwoławczego.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Okręgowy winien po raz kolejny, lecz znacznie wnikliwiej rozpoznać zarzuty podniesione przez obronę w apelacji, mając na względzie przedstawione powyżej przez Sąd Najwyższy okoliczności.

Kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.